

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 12 kn.
félévre 6 "
negyedévre . . . 3 "
Egy szám ára: 24 fr.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutcza 6. sz. a.

Felelős szerkesztő s kiadó:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.
Hirdetés ára:

Négyhasábos petit sorként
egyszer közölve 14 fr.
többször közölve 10 fr.
Bélyegdíj: külön 60 fr.

Tartalom: A kerületek új beosztásáról. II. (Dunántúli.) — Az egyház heverő kincsei. (Payr Sándor.) — Irodalom. — Belföld. — Külföld. — Vegyesek. — Pályázat

A kerületek új beosztásáról.

(Harmadik levél a Szerkesztőhöz.)

II.

Nagytiszteletű Úr! Megvallom, nem akartam többet soraimmal alkalmatlankodni. De újabb olyan leveleket kaptam, melyeknek tartalma nem csak engem, hanem valószínűleg Önt is, sőt egész evang. egyházunkat is érdekelheti.

Mielőtt azonban ezen levelek kivonatának közléséhez fognék, el akarom mondani, mit hallottam egy előkelő evang. férfiakból álló társaságban a mi egyházi viszonyainkról. Mondhatom, igen tanulságos dolgok.

Az egyházkerületek új beosztásáról volt a szó. Egy dunántúli egyházmegyei felügyelő keményen kikelt azon irányzat ellen, mely egyetemes egyházunk legfőbb vezetésében nyilvánul. Megbotránkozását fejezte ki a felett, hogy a panszláv hecczek mesterségesen a közgyűlések elé vitetnek, botrányos jelenetek provokáltak; egyházunknak hírneve pelengérré tétetik, minek káros következése az, hogy vallásosabb és komolyabb kedélyebb lassanként elidegenednek az egyháztól, a bizalmatlanság mérge tovább terjed az egyház testében és a romlás szemmel látható.

Mindezt azon nézetének indoklásául hozta fel, hogy neki nem kell semmiféle új beosztás; maradjon minden inkább a régiben, semhogy új veszekedések után az egyházi szellem elvaduljon, és a rendszeresen fűzött politikai hecczek szétrobbantsák az egész felekezetet.

Erre a bányai kerületnek egy jelessége azt a megjegyzést tette: „Tehát Te a panszlávokkal tartasz, azoknak sem kell új beosztás, azok is a régi kerületek fentartása mellett foglaltak állást.“

— Nem értem a célzást, válaszolt ez. Én dunántúli magyar ember vagyok, akinek a fejét még nem zavarták meg a panszláv chimérák; de egyuttal

evangelikus ősi családnak a sarjadéka is vagyok, aki egyházam érdekeit semmiféle pártpolitikának fel nem áldozom. Egyházamnak érdeke pedig az, hogy a mindenfelől mutatkozó ultramontanizmussal szemben ápolja a szabadelvű demokratiának, az autonómikus protestáns egyháziasságnak eszméit, erősítse az összetartás érzelmeit és ne engedje magát összeveszíteni önző célokat hajhászó, hazafiaskodó ügyvédek által, akik az evangelikus gyűléseket látványos gyűlölség színhelyévé teszik. Szigoruan követem a régi elvet, mely szerint Concordia res parvae crescut, discordia maxima dilabuntur!

A nemes tüzzel elmondott szavak után csodálkozással hallja a bányakerületitől ismét az ellenvetést, hogy a „panszlávokkal tart“, tehát hiába akar jó hazafi lenni; mert a jó hazafinak első kötelessége kiirtani a panszlávokat.

— Én magyar hazafiságot nem tanulok tót diákoktól, akik minden egyetemes gyűlésen leczkét akarnak tartani nekünk a hazafiságról, mert az nem érdem, hanem egyszerű kötelesség. Különben is az evangelikus gyűlések nem ilyen elemi oktatások céljából hivatnak össze, hanem arra, hogy testvéri szeretetben, egyetértve közös erővel valamit lendítsenek az egyház ügyein. Ebben az ismételt ellenvetésben, látom én egyházunknak legnagyobb veszedelmét. Illetéktelenül és céltalanul hozzák elő minduntalan a panszlávizmust; de a törvényben letett hatalmat nem használják. Ha van panszláv, tessék a törvényszék elé állítani, de ne a közgyűlés elé hurczolni, ahol úgy sem lehet ítéletet mondani stb.

Ilyen hangon folyt a beszéd, mikor egy dunántúli pap, és egy panszláv hirben álló ügyvéd jött közbe, és egy ideig hallgatva a beszélgetést, örömsugárzó arcczal mondá: „Szeretem hallani az igazi magyar embernek tiszta hazafiságát, de a tót eredetű hazafias henczegését mindig gyanús szemmel nézem, mert az mindig tüntető és igazságtalan. Mi „panszlávok“ mint nemzetiségi férfiak csak örülhetünk annak, ha az egyetemes felügyelő kedvünkért

hecczeket csinál, mert ezzel politikai céljainkat hatalmasan előmozdítja; de mint evangélikus emberek mindig vérző szívvel távoznak a gyűlésekről, mert előre látjuk az ev. egyház pusztulását... Ime, az egyházkerületek új felosztása is voltaképpen ellenünk irányoztatott; de valósággal ez a törekvés is csak nekünk használ. Mert minél igazságtalanabb és embertelenebb bánásmódban fognak bennünket részesíteni, annál több becsületes embernek a szíve fog mellettünk felébredni, és így erkölcsileg miénk lesz a diadal. Mi olyat, ami törvénybe vagy tisztességbe ütköznék, nem fogunk elkövetni, s így nem félünk semmitől. Az olyan kitörések, minőket Mudronynak kievi utazása ellen vakon tettek, csak nevetség tárgyai lehetnek, s a legalkalmasabbak arra, hogy az egyházegyetem kormányzatának tekintélyét compromittálják. Mert lehet-e nagyobb blamage egy erkölcsi testületre nézve, mint ha oly határozatokat hoz, melyekkel előre az egész világ előtt dicsekszik, de melyeknek fogamatot nem bír szerezni?! Ilyen volt pedig a Mudrony ellen megindított fegyelmi ügy, mely Mudronyt a népszerűség legmagasb fokára emelte; míg az egyetemes egyházat nevetségessé tette. Csak rajta, folytassák az urak tovább is ezt az eljárást, majd meglássák, mi lesz a következése és hány tisztességes ember fogja követni főfelügyelőjüket stb.“

A dunántúli ember kénytelen volt igazat adni a „panszláv“ ügyvédnek. Azután gondolkodóba esve, szótalanul eltávozott. A többiek pedig folytatták a beszélgetést.

Most már jobban értem azt, hogy a soproni felső egyházmegyének nagyérdemű, lelkes és hazafias felügyelője mért ellenezte a nagy bizottság ülésén oly lelkesen és oly meggyőződésszerűen az új beosztást, és mért állott önkénytelenül a panszlávok által elfoglalt állásra. Vannak ügyek, melyeket a pajtáskodásnak feláldozni bűn nélkül nem lehet. Dr. Schreiner Károly nem ok nélkül retteg az erőszakos hecczektől. Nem a panszlávok eszméi hatnak rá, hanem látja, hogy egyházunk jövője van kockára téve.

És hála Istennek, nemcsak Dr. Schreiner gondolkodik úgy a dunántúli kerületben, hanem igen sokan, a kiknek igaz hazafiságához és vallásos buzgalomához a gyanunak árnyéka sem férhet.

Ezen jelenet leírása után, engedje meg Nagytiszteletű Úr, hogy a levelem elején ígért levélkivonatokból is közöljek egyet-mást. Barátaim, kik jelen voltak a nagybizottság első ülésén, tudják, hogy egyháznak rendületlen híve és a haladás terén kész szolgája vagyok. Ezért szívességből értesítettek a kulisszák megett történt dolgokról. Feljegyzem őket az utókor emlékezetére. Bármily elszomorító, de tanulságosak. Az utánunk következő nemzedék csodálkozva fogja olvasni, hogy jeles férfiak politikai chimeráktól — újabb boszorkányságtól — megkapatva, mily szenvedélyesen munkálkodtak egyházuknak jól felfogott érdeke ellen.

Az egyik levél a bányai egyházkerületből, a

másik a tiszaiából, a harmadik a dunáninneniből küldött barátaimtól származik. Bármily különböző felfogás nyilatkozik bennök, de a lényegben mégis egyeznek. Az első így hangzik:

„Kedves barátom! Örülj, hogy nem lettél a kerületek új beosztása javaslatának elkészítésére küldött bizottságba beválasztva. Megint a szokott fejtelenség, iránytalanság, dologtalanság. Összejöttünk a kifizött reggelre azon hiszemenben, hogy az elnökség valami kész javaslattal fog előlépni, mert nem tételezhettük fel, hogy bolondjába fognak bennünket összehívni. De bizony úgy volt. Egész munkánk abból állott, hogy egy szűkebb bizottságot küldött ki a báró, aki feltűnő módon sokat sugdosott politikai híveivel, hogy valahogy be ne válasszák Schreiner, Zsilinszkyt és Hörköt. Ki is hagyták őket, de azután Fabiny felszólalására kegyesen megengedte a báró úr, hogy mások is megjelenhetnek. Persze nem mentek el.

Fabiny kissé nyugtalan volt, mert tudvalevőleg ő kérte volt fel Zsilinszkyt, hogy készítsen egy tervezetet, mely lehetőleg kevés érdeket sértsen, és mégis javítson a mai tarthatatlan helyzeten. Legjobb lenne — ugymond — a bányai kerületből kettőt csinálni. Most egyszerre vége volt minden terveinek, Pulszky lett a főember. Sárkány és jelen volt püspöktársai hallgattak szokás szerint. Amíg a kis bizottság dolgozott, privatim különféle javaslatok hoztak elő, melyek kisebb nagyobb eltérés daczára elfogadhatók lettek volna. Egyszerre jött a hír, hogy a kis bizottságban vezérelvül mondatott ki Turócznak megsemmisítése, olyformán, hogy ne legyen módjában a báróra adót vetni ki ottani birtokai után. Bolond hír, mondám, — az lehetetlen.

Elképzelheted, mennyire meg voltunk lepve, mikor a plenumban halljuk, hogy igenis a panszlávizmus megtörése a főcél, és hogy azért a turóci esperességnek a bányai kerülethez kell csatolnia! Akik ezen megbotránkoztak, azokat egyenkint elővették, kapacitálták sőt fenyegették is, hogy elhallgattassák. A báró szervezte gárdáját. Megkezdődött a tárgyalás. A dunáninenni tótok határozottan az új felosztás ellen foglaltak állást; indokolták a körülmények alkalmatlan voltával. Természetes, hogy nem hallgattunk rájuk. A régi állapot fentartása mellett szólalt fel Schreiner, azon meggyőződésének adván kifejezést, hogy fél a szakadástól, és az abból eredhető veszedelemtől. Láttad volna azokat a gyilkos szemeket, melyeket Pr. és Gy. vetettek rá! Neki estek, privatim kapacitálták, hogy ne féljen a seccsiótól, annak úgy is meg kellett történnie, mert a panszlávokkal nem lehet együtt haladni.

Mondhatom Neked, hogy megbotránkoztam e beszéd felett. Nagy baj, hogy Radó az ő világos fejével és határozott modorával nem volt jelen, mert az nem hallgatott volna. Zsilinszkyt azzal akarta kapacitálni Pulszky, ne beszéljen, mert már ő is gyanusítja, hogy a tótokkal tart. Tudnod kell, hogy jelen volt alispánja is, aki... de az azért a délutáni gyűlésen mégis felszólt.

Legérdekesebb volt Zelenka püspöknek fellépése. Ez a derék férfiú nem állhatta szó nélkül az egész egyház rovására folytatott üzemeket. Felszólalásában határozottan ellentmondott a javaslatnak, és egy jobbat ajánlott, helyesen indokolva. A elnöklő báró dühös volt. Zelenka beszédének befejezése után felugrott helyéről és a fia eljegyzésére siető Zelenka elé állott, s izgatott kézmozdulatokkal erősítette, hogy tervét a panszlávok ellen keresztül viszi, akármű történik is. Ekkor még nem volt jelen Péchy Tamás, — aki aztán megérkezvén a báró által kioktattatván, első kötelességének tartotta eltávozott püspökét desaválni.

Felszólalt az én püspököm is, okosan, ékesen, mint rendesen. Mikor ez is eltávozott, elnöktársra Fabiny követte Péchy példáját, ő is püspöke ellen fordult. Zsilinszky beszéde után ezt helyeselte; de a báró szavára ellene szavazott. Szóval csúnya, erőszakos jelenetek voltak, melyekért aztán Fajnor erősen ki is kelt . . . az egyház ellenségeinek mondván mindnyájunkat . . . Ellenségei ugyan nem vagyunk egyházunknak; de azt nem tagadhatjuk, hogy az egyház érdekeit háttérbe szoritotta a politika“ . . .

Ennyit az egyik levélből. A tiszakerületi barátom leveléből csak néhány sort közlök, amennyi t. i. szükséges az illető gondolkozásának visszatükröztetésére és a helyzet megvilágítására.

„K. B! . . . Kár, hogy nem voltál jelen a kerületek új beosztására kiküldött bizottság ülésin. A magyar párt fényes diadalt aratott a panszlávok felett, akiknek propositióját határozottan elvetettük. Ők azt akarnák, hogy minden a régiiben maradjon és a dunáninneni kerületben ők uralkodjanak. Persze jó volna, de mi nem engedjük. Igaz, hogy a dunántúliak között is van hajlandóság a régi állapotok fentartására; de annál erélyesebben küzdöttek ami kerületünk küldöttei. Csak egyet sajnálok, hogy a püspökünk (Zelenka) nem tartott velünk. Ő sem akarta ugyan a régi állapotot fentartani; de Turócztot nem akarja kiszakítani a dunáninneni kerületből, hanem azt tervezi, hogy a felvidéki hazafias érzelmű, és jelenleg a bányai kerülethez tartozó esperességek (Bars, Hont, Zólyom és Nógrád) csatoltassanak oda, úgy hogy a magyarszellemitiek mindenkor többségben legyenek. Ez megvallom, helyesebb és természetesebb kikerekítés volna, mint a Pulszky-é; de tudod, jól esik az embernek egyet ütni a panszlávokon, s azért ámbár józan eszem egészen kénytelen helyeselni Zelenka érveit, de hazafias érzelmem és Sz. Árpád iránti barátságom arra bír, hogy Pulszky javaslatára szavazzak. Majd meglássuk, mi lesz ebből. Mert nem tagadom, hogy fontos a tárgy, és hogy az az öt férfiú, aki Zelenka mellett szavazott, sok okos dolgot és erős érvet hozott fel, de hát ismered természetemet, nem szeretek kisebbségben lenni . . . Tamás bátyánk, mióta kilépett a mamekukok közül, nagy kuruczczá lett, erősen gyúrta a tótokat, habár aztán, mikor az a f . . . Fajnor kezdett beszélni, majd sírva fakadt, úgy elérzékenyült . . . mert az a tót

ember sok igazat mondott! Én magam is kezdtem kételkedni, hogy helyesen tettem-e, hogy Pr. Dezső és Sz. Árpád kedvéért elpártoltam püspökömtől, akinek javaslata tagadhatatlanul jobb annál, melyet elfogadtunk. Félek a jövőtől, ha a vallásszabadság új törvényjavaslatai életbelépnek, az országban egy felekezetet sem fognak oly dezolált állapotban találni, mint minket, akik lelketlenül marakodunk, és nem tudunk egyetérteni“ . . .

A Dunáninneni kerületnek egyik legtekintélyesebb és legtapasztaltabb egyházi férfja, aki testestül-lelkestül magyar és protestáns, többek között ezeket írja: „K. B! Megvallom, hogy ritkán vettem részt tanácskozásokban oly zaklatott lélekkel, mint a kerületek kikerekítése tárgyában tartott bizottsági üléseken, — és sohasem voltam annyira leverve az eredmény által, mint most. Nem tudok megnyugodni a tapasztaltakon. S nem annyira a tervezet elfogadása bánt, melyet úgy sem fog elfogadni az egyház egyeteme, mint inkább az a modor, mely ott nyilvánult.

Én föltétlen ellene vagyok a tervnek; mert az sem egyházi, sem politikai szempontból, (mely utóbira a fősúlyt fektették) célhoz nem vezet. Felzaklatja egész egyházunkat; megakadályozza a consolidatiót, s megöli azt a kis életerőt is, mely még mibennünk vagyton. A panszlávok, és csakis ők, örülhetnek az eredménynek, mert a látottak csak erejük tudatát fokozhatták. Ő miattuk akarnak ily nagy apparátust mozgásba hozni, és — siker nélkül. Tőlük féltik az egyházat; én jobban féltém magunktól.

Legjobb pro hic et nunc úgy maradnunk, amint vagyunk! Nyugodtabb idők és kedélyek kellene az ily mélyreható átalakuláshoz; de még akkor sem szabad sem más, mint egyházi szempont által vezéreltetnünk magunkat. — A nemzetiségi kérdés megoldását az egyházi téren is lehet előmozdítani, de azt ott megoldani akarni hiábavaló kapaszkodás. Legkevésbé lehet pedig a „sic volo, sic jubeo“-val temni valamit. Alul kell a munkát kezdeni és kitartóan folytatni, úgy mint a panszlávok teszik. Ezt megtanulhatnók tőlük . . . Az egyedüli, amit én jónak látok, s amibe belemegyek: a bányai kerület kettéosztása, tehát öt kerület alakítása; de a Zelenka tervét is szívesebben fogadom, mint a Pulszkyét. Ez nem kell . . .

Bizony kár, hogy püspökeink nem vezetnek; — sőt ők is széjjel húznak nem ellenségek, de nem is jó barátok, ami lehangolólag hat az egész egyházra; mert ha valahol, úgy az egyházkormányzat oly lényeges és messze kiható kérdésében, mint a kerületek kikerekítése, nekik kellene egyetértőleg irányt adni és bennünket vezetni!“ . . .

Én azt hiszem Nt. úr, hogy e három levél tartalma híven tükrözi vissza a közhangulatot. Minde-nikből valami melancholikus, mélyen elnyomott fájdalom üt keresztül veszélyes egyházi állapotaink felett. Vigasztaló csak az egyházhoz való ragaszkodás érzelme; de megdöböntő az a desperatió, mely a

politikai hecczek miatt szállja meg a lelkeket. Pedig e levelek őszinteségében kételkednünk nem lehet, mert egyik sem volt a nyilvánosságnak szánva, tehát egészen bizalmas és őszinte kifejezői az illetők érzelmeinek. Azt hiszem, hogy közléstük által nem élttem vissza a baráti bizalommal; de ha mégis rossz néven vennék barátaim a sértés nélkül és közérdekből tett ezen eljárásomat, azért ezennel nyilvánosan kérek bocsánatot.

Dunántúli.

Az egyház heverő kincsei.

Mikor a protestáns irodalmi társaság ilyen pályázatot hirdet: „Adassék elő a protestantizmus vallás-erkölcsi, közművelődési és nemzeti hatása Magyarországon kezdettől fogva mostanig“ — van ebben valami nagyszerű és fölemelő. A kik majd pályázni mérészelnek — azt hiszem több lesz köztük a kezdő, mint az avatott, tapasztalt író — azt is fogják majd látni, hogy van ebben sok szomorú, sajnós és leverő is. Lesznek építőmesterek, kik nagyobb palotába kezdenek, mint a mennyi épület-anyaggal rendelkeznek. Azt látjuk majd, hogy ötvösöket, kovácsokat, gépészeket fogadtak a nélkül, hogy a bányászokkal is szerződtek volna.

A fentebbi hatalmas, szép pályakérdésnek kelendő részletes és alapos megfejtéséhez hazai egyházunk még sem egyetemes történetében, sem részletes monografiákban nem bírja a megkívántató anyagot. Nem is szólok itt arról, hogy a pályakérdés rendkívül bő és legalább is három elég fontos kisebb kérdésre lehetne azt felbontani. Előre lehet rettegni a hangzatos általánosságoktól, melyekben nem lesz meg a bizonyító példák ereje és szemléltető eleven-sége.

Az ezredéves nemzeti ünnep előtt szerényebb óhajításaink is lehetnének. Szellemi életünknek temérdek kincse, ősi nyomtatványok, régi becses kéziratok hevernek porban, elrejtett zugokban. Falusi eklézsiákban a kamara, padlás és valami rozszant láda; városi előkelőbb helyeken valami kis eldugott, sötét benyíló visszataszító szomszédságban és néhány kimustrált szekrény rejtegetik magukban rendszertelen, összevisszaságban, vastag portakaróval és a pókhálóknak ama bizonyos bús özvegyi fátyolával fedve a múlt időknek, ezen alakjokban igazán gyászos hagyományait.

Hogy azután ilyen helyeken mi van és mi volt, kinek volna kedve kutatni! Pedig szent kötelesség volna ez is. Sokat emésztett már meg emlékeinkből a tűz, de talán még többet a fagyos közöny és hanyagság.

Néhol a ház urai igazán sajtos indolenciával veszik a dolgot. Egy tekintélyes tanférfiu valahol éppen akkor kapta rajt a praktikus háziasszonyt, midőn egy múltszázadbéli egyházi tudósunk becses kézirat gyűjteményéből hasított ki egy lapot a sütemény alá. Nem is késett a több vastag kötetre menő értékes gyűjteményt nyomban konfiskálni. Má-

sutt pedig onnan került elő nyomtatványi unikum, a honnan senki sem várta.

Hej pedig nem kell ezen porlepte iratokban a mélyebbre mennünk halászni, csak úgy találomra nyuljunk bele (mert a katalogusok mai rendezettsége mellett ez a legjobb módszer) s olyan fogást tehetünk, hogy a lelkiünk is megőrül bele. (Nem érintem itt persze a molyoknak művészi csatornarendszerét, sem az egerek ősi nyájas fészkeit, holott ezekhez is lehet szerencsénk.) Hanem hősökre, vértanukra akadhatunk bennök, a kik egykor jelentékeny szerepet vittek egyházunkban, ezért éltek, szenvedtek és haltak meg. Oly adatok kerülhetnek felszínre, melyek új világot vethetnek addig csak kevésbé méltatott időkre és személyekre.

Nem jól van az, a hogyan eddig volt. Az ősök munkája több kegyeletet érdemel tőlünk. Egyházunk dicsőségteljes multja megbecsülhetetlen kincs, drága örökség, melyet méltatlan unokáknak elpazarolniok bűn. A múlt emlékeinek ezen tárházaiból veheti egyházunk létjogának, erkölcsi nagyságának és kulturális vívmányainak ékesenszólo bizonyosságait. De saját fiait és lankadó szolgálait is ide utallhatja fegyverekért és lelkesedésért a jelennek válságos harc-zai és lehangoló tünetei között.

Hiszen mai nap ha volna is valakinek kedve az egyház történetével foglalkozni, de mily nehéz a szükséges segédforrásokot felkutatni! Hátha még azután az egyházon kívül álló tudósok szorúlnak reánk, ők meg éppen nem tudják, merre harangoznak nekik. Pedig ők is szeretik számon tartani irodalmi kincseinket. Es mi bátran bevezethetjük őket levéltárainkba. (Ha ugyan a fentebbi állapotok miatt vissza nem hökkennek) Nekünk nincs titkolni valónk. Csak a kinek cselekedeteik gonoszak, azok nem szeretik a világhosságot. Próbáljon protestáns ember a káptalani levéltárakhoz hozzá férni! Ott sok a hűt pöcsétes könyv.

Nemzetünknek ezredéves története is, melynek negyedfél századában immár az evangelium világított, azt a felhívást intézi hozzánk: „Tartsd meg (és mutasd meg) azt, a mi nálad vagy, hogy senki el ne vegye a te koronádat! Szedjétek fel a maradék darabokat, hogy semmi el ne veszzen!“

A magyar protestáns irodalmi társaság és Luther-társaságunk tényleg felszólítást kaptak a millenniumi kiállításon leendő részvételre.

Ennek a nagy nemzeti ünnepnek emlékére ajánlok egy javaslatot részletes indokolás nélkül is az illetékes körök és érdeklődők figyelmébe azon hitben, hogy ennek megvalósításával éppen úgy hazafias, mint egyházi szolgálatot is teljesítenénk.

1. Rendelje el az egyetemes egyház a kerületek és esperességek útján, hogy az összes evang. egyházközösségek könyv- és levéltáráiról (esetleg ezeknek csak régebbi közérdekű és történelmi becsű nyomtatványairól és kézíratairól, beleértre mindenesetre a származási idővel megjelölt régi számadó, — jegyző és anyakönyveket) pontos és részletes jegyzékek készítenődők. Ezeknek állapotát, a megőrzés helyét és

módját az esperes személyesen ellenőrizze. (Régi emlékek beszélnek arról is, hogy valaha egyházlátogatások voltak.) Az esperességek és felsőbb forumok könyv- és levéltáiról fel sem tehető, hogy ilyen intézkedésre volna szükségök. (Lehetnek, kik e részben kötve hisznek.)

2. Az egyházi könyv- és levéltáraknak ezen jegyzékeit esperességenként gyűjtsük össze és az esperesség saját külön könyv- és levéltárának jegyzékével együtt az esperesség költségén nyomassuk ki. A kerület és az egyetem saját könyv- és levéltári katalógusait szintén a magok költségén rendezzék sajtó alá.

3. Közép és főiskoláink könyvtáiról és levéltáiról szintén rendszeres katalógust készítsenek; a hol ilyen már van, azt egészítsék ki és az iskolai pénztárból fedezendő költséggel nyomassák ki.

4. Egyes az ügy iránt érdeklődő tanárok és lelkészek felhivatnak, hogy az egyházunk történetében nagyobb szerepet vitt családok (Zay, Prónay, Podmaniczky, Ostffy stb.) levéltárait is átkutatván az egyházi tekintetben fontosabbnak ígérkező könyveket és kéziratosokat írják össze. Ezek jegyzékei az illető kerületi katalógusok függelékeit képezhetnek.

5. Mind ezen jegyzékekben a tartalom, szerző, keletkezési hely és idő, terjedelem és alak, különösen a ritkább műveknél és okmányoknál lehető részletességgel jelöltesse meg.

6. Az egész munkát elkészítésére oly határidő tűzetik ki, hogy 1896-ig az összes jegyzékek kinyomtatva is megjelenhessenek. A hosszabb időt igénylő katalógusok elkészültére halasztás is adható.

7. Minden egyház köteles megvenni saját esperessége, kerülete és az egyetemes egyház könyv- és levéltári katalógusát. Felsőbb egyházi hatóságoknak és iskoláknak érdekükben és módjukban áll majd, hogy más esperességek és kerületek jegyzékeit is megszerezhessek.

8. Az említett nyomtatványok 2—3 példányát az egyház a millenniumi kiállítás illető bizottságának rendelkezésére bocsátja.

Payr Sándor.

IRODALOM.

A **Protestáns Szemle** áprilisi füzeté megjelent a következő tartalommal: Dr. Vargha Gyula. Nehány statisztikai adat az ev. ref. egyházzól cz. cikke az Irodalmi Társaság egyik felolvasásának tárgyát képezte. A felolvasások egymásutáni sorrendjét követve e tanulmány még csak a júniusi füzetben jelenhetett volna meg; azonban a szerkesztő kedves szolgálatot vélt tenni az olvasóknak, ha azt soron kívül előbb mutatja be a vidékieknek is, a kiknek nem volt alkalmuk a felolvasáson jelen lehetni. — Igaza van a szerkesztőnek, helyesen tett, bár így a Szemle fővárosi olvasói szenvednek némi rövidséget. Számadatai közül kiemeljük a következőket. Az 1891. népszámlálás a Magyarbirodalomban 2.225,126 reformatust talált; ez az összes népességnek 12.83 %-ja. Ötven évvel ez előtt a reformatusok a Magyarbirodalom összes népességének még 14.34 %-ját tették! holott a zsidók száma ugyanezen idő

alatt 1.89 %-ról 4.18 %-ra emelkedett. „Es ezt a háttérbe szorulást nem egy kivételes katasztrófa idézte elő” — mondja szerző, — „egy állandó népesedési törvény kérlelhetlen hatását látjuk itt nyilatkozni, melyet megdömtethetetlenül igazol az a körülmény, hogy a reformált egyház hiveinek számaránya évtizedről-évtizedre fokozatosan, megszakítás nélkül hanyatlak.” Ezt a sajnos hanyatlást nem kivándorlás, sem a túlságosan nagy halandóság, hanem a gyér születés okozza. E kétségbeejtő ténynek forrása az egy — gyermekrendszer, mely főleg a Dunántúl sok vidékén a maga legteljesebb brutalitásában kapott lábra s harapódzik tovább. „A szülők osztatlanul akarják gyermekükre hagyni a vagyont s bűnös elvakultságukban saját vérük ellen irtóztatóbbá válnak, mint az egyiptomi angyal, gyilkolva istentelenül a meg nem született csecsemők gyenge életét, mely után nem egyszer a szerencsétlen, vétkes anyáké is odavész.” Hasonlóan lehangoló jelenség mutatkozik a népi iskolai ügy terén. 1869-ben még 2450 reformatus népiskola állott fenn, 1890-ben már csak 2375 vagyis 75-tel kevesebb, míg a többi felekezetek iskolái mind szaporodtak. Valóban nagyon szomorú tanulságok! — Pokoly József folytatja az első számban megkezdett tanulmányát: A magyar prot. házassági jog rövid története 1786-ig. Ez követik: Megjegyzések a házassági jogról szóló törvényjavaslatra, vonatkozással Várnai Sándornak ugyanezen folyóirat f. évi I. és V. füzetében közzétett észrevételeire, Révész Kálmántól. Az élelméjű bíráló, a ki e téren egészen szakember, több téves állítást és itéletet igazít helyre Várnai cikkében. A Magyar Protest. Irodalmi Társaságban tartott felolvasások közül kapjuk a Kenesey Béláét: A protestáns egyház társadalmi munkásságáról, melyet a megmentő, megtartó és hódító szeretet munkáira osztott. Az irodalmi szemle első felében a hazai protestáns időszakai sajtó termékeit a különböző egyházi és iskolai lapokat találjuk felsorolva, rövid ismeretetések kíséretében. Nyilván csak feledékenységből maradtak ki az unitariusok folyóiratai. Második felében néhány külföldi (német) theol. könyv van bemutatva.

A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság kiadványai között megjelent: A protestáns egyház feladata tekintettel a jelen egyházpolitikai és társadalmi kérdésekre. Irtas a M. Prot. Irod. Társ. felolvasó estélyén 1894. márcz. 16-án felolvasta: Fejes István sátoralja ujhelyi ev. ref. lelkész. Magas szempontból s lelkes szavakkal ismerteti az egyházat érdeklő nagy fontosságú kérdéseket, tanítva, buzdítva és lelkesítve. A Társaság tekintettel a felolvasás egészen időszerű jellegére adta ki azt külön füzetben, hogy ekként minél szélesebb közben elterjedhessen. Ára 20 kr.

BELFÖLD.

A protestáns orsz. árvaház köréből. A prot. orsz. árvaegyesület választmánya f. hó 11-én tartott közgyűlésen adott számot sáfárságáról. Mi protestánsok valóban büszkéek lehetünk a magyarhoni protestánsok e nemben egyetlen közös intézményére, a mely paránymagból kikelve, ma már virágzó fává növekedvén, enyhítő árnyat nyújt sok szegény árvának. E fának is sokat kellett küzdenie az idő mostohaságaival, de buzgó ápolói,

nemcsak megvédték, hanem életerős, szilárd alapú fává növelték. Banhofer György, Fuchs Rudolf, Székács József Palló Sándor, Ballagi Mór és báró Kochmeister Frigyes voltak nevelői és ápolói, ők növelték nagygyá önfeláldozó szeretetükkel és e nemeskeblű kertészek báró Kochmeister kivételével habár már mind porladoznak is, meg nem semmisültek, mert a fa él és általa és benne élnek ők is, áldott emléküik tette szolítja az örökösöket, szellemük életőleg hat e nemes intézményre és a hány szem érett gyümölcsöt természet e fa, annyi áldás száll emlékezetükre.

Az árvaegyesület mostani derék elnöke, Dr. Kovács Sándor is fényesen igazolja, hogy méltó utódja nagynevű elődjének, a kiknek örökébe lépett, a ki minden feltűnést kerülve, zajtalanul, de áldást árasztva halad célja felé. Alatta az árvaház különösen intensíve fejlődik és emelkedik, fősúlyt fektet az árvák testi és lelki képzésére, a mely célból a közel multban, valamint a lefolyt 1893. évben oly intézményeket létesített, a melyek hathatós tényezőül szolgálnak a árvák életérdekeinek előmozdítására és biztosítására, úgy hogy árvaházunk mostani szervezetében bátran kiállja a versenyt a külföld hasonnemű mintaintézeteivel. Ezen alkotások ékesszólásnál szebben és hivebben tanuskodnak a választmány buzgó működésének eredményes voltáról, a miért tetteik elősorolása által óhajtunk neki szíves elismeréssel adózni.

Pedagogiai alkotásai a következők:

1. Az árvák egészsége érdekében életbe léptette a választmány az iskolai nagyszünidei nyaralást, mely kiválóan jótékony hatást gyakorol az árvák egészségi állapotára. A mult nyarat Zebegényben (Hont megyében) töltötték, s fürdőzéssel, kirándulásokkal a közel fekvő erdőbe és munkával edzették testüket. Azonban a lelkiek ápolásáról sem lett megfeledkezve. Ő Felsőge a király születésnapján az Isten szabad ege alatt istentisztelet tartatott, a melyen Kaczián János budapesti ev. hitoktató tartott remek beszédet, a mely az első magyar egyházi szónoklat volt e németajku községben.

2. Három éve annak, hogy az árvaházban létesítve lett a továbbképzés intézménye, a mely hivatva van az árvák jövőjéről gondoskodni, nekik eszközt, módot nyújtani, hogy tehetségeiknek és hajlamaiknak megfelelő életpályára magukat teljesen kiképezhessék.

3. A mult évben meghonosította a választmány a slöjd kézügyességi munkaoktatás fafaragászati ágát, a mely intézmény neveléstörténeti szempontból is figyelemreméltó, mert ezzel alapját vetette az első slöjd-iskolának hazánkban.

4. A leányövendékek részére pedig tanfolyamot nyitott a varrás és szabás elsajátítására.

Igaz ugyan, hogy mindezen elősorolt intézkedések tetemes pénzáldozatot igényelnek, de a választmány azon meggyőződésében, hogy az árvák testi és szellemi képzésére fordított költséggel a legjövödelmezőbb tőkét biztosítja növendékeinek, kötelességének tartotta azok létesítését. Hogy ezen helyes pedagogiai irányelvek mellett eredményesen működő árvaházunkat a jó Isten áldása és a nemeslelkű emberbarátok elismerő bizalma és áldozatkészsége kíséri, hogy a buzgó választmányok nemes önzetlensége és törhetetlen munkálkodása viszhangra talál a nagylelkűen gondolkodók szívében, kétségtelenül leghivebben bizonyítja az árvaegyesület vagyonának fokozatos gyara-

podása. Magasztos ügyük szent oltárán a szeretet tüze folyton ég, éleszti azt szegény és gazdag egyaránt, kiki tehetsége szerint; néha a tűz lángja magasra felcsap, a mikor egy-egy nagy emberbarát lelke egész hevével szítja annak tüzet, áldozatképen rárakván egész vagyonát, vagy annak jelentékeny részét. Ilyenek voltak: Dr. Wagner János, a ki egész vagyonát, 167,239 frt. értékben hagyta az árvaházra, továbbá Zsivora György 13,500, Küttel Jozefa 10,000, Schneider József és neje 10,000, Józsviv egyesület 12,490 frtnyi alapítványokkal növelték az egyesület alapítókéjét. Ez évben pedig, patkós-teszéri Zámory Kálmán adta nemes lelkületének utolsó tanubizonyságát, 50,000 forintot hagyományozván az árvaháznak. Megjegyzendő, hogy Zámory Kálmán katolikus vallású volt. Ezen nagy emberbarátok lelki nagysága előtt valóban önkénytelenül meg kell hajolnunk.

Az egyesület alapvagyonra, beleszámítva az árvaházi épület jövedelmet nem hozó becsértékét, kitesz: 327,642 frtot, mely tekintélyes vagyonnak kamatjövödelme azonban nem fedezi az évi kiadási költségeket, az egyesületnek tekintettel árváinak mostani létszámára, hogy 100 árvát eltart-hasson, évente körülbelül még 10,000 frtot kell könyöradományok útján összegyűjtenie, a mi bizny nem csekély feladat. Legyünk tehát segítségére a választmánynak nehéz munkálkodásában, adakozzunk szíves örömet a nemes célja, mert „a jókedvű adakozót szereti az Isten.”

Az 1893. évben 100 árva és pedig 59 fiu és 41 leány volt az intézetben elhelyezve, 22 benn nem lakó árva pedig 30—100 frtig terjedő nevelési pénzsegélyben lett részesítve. Az árvák testileg és lelkileg szépen fejlődtek és általában jó magaviseletet tanusítottak. Az árvaház élén Brocskó Lajos igazgató áll 20 év óta, a többi tanerő pedig a következő: Beck Klementina, vezeti a leányokat; Frecska József vezeti a fiuk második és Kiss Ernő a fiuk első csoportját. Petrik Janka tanítja a fehérnemű-varrást és szabást; Guttenberg Pál középiskolai tanár pedig a slöjdt. A háztartást Máchik Gyuláné vezeti.

A választmány az itt előadottakban számot adván az év történetéről, tiszteleti tagokul megválasztotta: báró Kochmeister Frigyes, Haberern Jonathannét, Hunfalvy Pálnét, báró Kochmeister Frigyesnét, Székács Józsefnét, kik több mint 25 év óta fáradhatatlanul működnek az árvaház érdekében és végül Zámory Kálmánét szül. Káldy Idát.

A közgyűlést, a mely előkelő közönség jelenlétében lett megtartva, Szász Károly ev. ref. püspök nyitotta meg buzgó imával, a mire az egyesület elnöke Dr. Kovács Sándor emlékezett meg nagy hazánkfia Kossuth Lajos elhunytáról, ékes szavakkal kifejezést adván halhatatlan érdemeinek, indítványozta, hogy emléke jegyzőkönyvileg megörökíttessék, mely indítvány egyhangulag elfogadtatt.

A közgyűlést az elnök záró szavai, amelyekben az intézet jötevőinek és barátainak köszönetet mond, fejezték be.

KÜLFÖLD.

A szászországi „chemnitzi ev. luth. konferencia” f. hó 9-én Chemnitz-ben tartotta rendes közgyűlését, mely nagy részvételről és érdeklődéssel tett tanúságot. A

gyűlés d. e. $\frac{1}{2}$ 10 órakor egy igazi, lutheri szellemben tartott reggeli áhítatossággal kezdődött, mire Kaiser anei lelkész, a konferenciának új elnöke egy üdvözlő beszéddel, melyben egy rövid visszapillantást vetett a konferenciának 18 éves fennállására és működésére, az ülést megnyitotta. Ezután Dr. Schenkel cainsdorfi lelkész a „Sächsisches Kirchen und Schulblatt“ érdemes szerkesztő-kiadója, „a luth. egyház ereje Rómával szemben“ címén egy igazán luth. hiteiről és lelkesedésről tanuskodó lelkesedési hitet ébresztő, tartalmas előadást tartott. Fejtegetései abban a gondolatban kulmináltak, hogy Rómával szemben történő egyedüli jogosult állásfoglalásunk és óvástételünknek abban kell állania, hogy erősen ragaszkodunk a szent iráshoz és a luth. egyház hitvallásaihoz. Hogy ezen óvást megtebessük, szükségünk van igazhitű theol. tudományra, luth. egyházunk szelleme és ereje által áthatott prédikációra és a káténak olyatén tárgyalására és magyarázatára, a mint azt Ahlfeld tette.

Ezen épületes és hiteirősítő előadáshoz igen élénk diskussio is fűződött s miután némely kevésbé fontos ügyek elintéztettek, az ülés imával énekekkel befejeződött.

Ugyanaz nap d. u. $\frac{1}{2}$ 3 órakor „a szászországi ev. luth. Gotteskasten-egyesület“ rendes évi közgyűlése, ugyancsak Chemnitz-ben lett megtartva.

Dr. Zehme egyesületi elnök felolvasta, az 1893-diki évről szóló jelentését, melyből kitűnik, hogy az egylet bevétele 17,295 Mk. 20 pf. tess ki, kiosztásra kerül, 15,828 Mk. 49 pf.; segélyben részesül 64 gyülekezet, 12 lelkész, 8 tanító és több növendék, részint theologus, részint tanítóképezdész. Hazánkban 9 egyházközség, 7 lelkész és 2 tanító 2320 mk. kapott.

Lipce, 1894. apr. 15.

B. G. A.

A berlini Bethánia nevű diakonisszaintézet, kertjében egy új épületet emelt mely „Mártha-Mária-iskola“ név alatt diakonisszaelőkészítő intézetnek van szánva. A 70,000 márkát tevő költség igen rövid idő alatt gyűlt össze. Mult év májusban tették le az alapot s augusztusban már tartották a befejezési ünnepélyt s legkésőbb ez év július havának kezdetén a tanítványokat be fogják helyezni. Az oktatást két házi lelkész, egy tanító és egy alkalmas diakonissza legkevesebb heti 18 órában fogja adni. Tantárgy: vallás, német nyelv, számolás, történet, földrajz, ének, szépirás és kézimunka. Együttal be fognak a növénydekek avattatni a diakonisszák teendőjébe kivéven a betegápolást. Hogy a diakonisszák belépésére nézve minden legkisebb befolyástól menten határozhassák el magokat, az intézetben tartásdíjúl évi 200 markot fizetnek.

A berlini népiskola-tanítók a kultuszminiszteriumhoz intézett folyamodványukban következő óhajításukat fejezték ki: 1. A tanítónőnek képzésére állami intézetek alapítassanak, melyek a tanítóképzőintézetekkel azonos tantervvel bírjanak. 2. A tanítónők ugyanazon vizsgálatokhoz bocsátassanak, mint a tanítók. 3. A leánypiskoláknál a tanítónők száma haladja tul a tanítók számát s a felsőbb osztályokban a rendes osztálytanítótság csakis tanítónőre ruháztassék. 4. A leányiskolák vezetése tulnyomólag az arra képesített tanítónők kezébe adassék. Mindazon vegyes iskolákban, melyeknél csak két tanerő alkalmaztatik a

második helyre tanítónő választassék, mely a leányoknál a tornászatot és a kézimunkát is oktassa.

Ausztrália lakossága az 1891. évi népszámlálás szerint hozzávéve Tasmaniát és Új-Zélandot 3.801.000, közte van vagy 70—80.000 benszülött. Vallásuk szerint a lakosok következőleg oszlnak meg: 1,485.066 lelket számlál az anglikán egyház; presbyterianus van 493,319, methodista 494.355, kongregationalista 79.423, baptista 87.170, 76.439 ág. h. evangélikus, az üdv hadseregének van 42.811 tagja; római katolikus 801.118, nem keresztényen vallású között van 15.268 zsidó, buddhista, mohamedán, konfucista együttesen 46.166; „más vallású“ még „nem specializált vallású“ címen van összesen 230.000.



VEGYESEK.

— Uj templomok. A békési esperességben a közel jövőben 4 evang. templom fog épülni. Az építést Tót-Bán-hegyes kezdi egy 20,000 frtos templom felállításával e nyár folyamán; másikat Csorvás tervezi s nemsokára szintén hozzá lát; Szarvas pedig egy helyett kettőt épít egyszerre 120,000 frt költséggel, még pedig az egyiket a város központján, a másikat pedig a nagyobb városrész hiveinek. Szarvas ezzel komolyan hozzálát a zsinati törvény végrehajtásához. Kétségtelen ugyan, hogy a másikat tervezetnek is, hogy csak még egy monumentális templom épüljön Szarvason, nagyon sok pártolója volt és nyomós argumentumokkal támogatta tervezetét e párt, mely kisebbségben maradt. Adjon Isten erőt és buzgóságot a kivitelhez ezen egyházak lelkes közönségének!

— Jótekonyság. A kondorosi ev. egyház régi óhajítása valósult, midőn templomát az előbbi közönséges téglakövezet helyett díszes nagy négyzet téglával kikövezé. Ezen óhaj valósulását München József mezőberényi birtokos és téglagyár tulajdonosnak köszönheti, a ki a szükséges téglá felét ajándékba adta az egyháznak, másik felét pedig a legjutányosabb áron és a legkedvezőbb fizetési feltételekkel. A téglá haza szállítását — természetesen — a hívek ingyen teljesítették, a mi a 20 kilométer távolságot tekintve, szintén jótekonyság számba menő cselekedet. Méltó dolog, hogy e jótekonyság egyházi lapunkban is feljegyeztessék, mint az egyháziasságnak említésre méltó nyilvánulása. Az Úr szent lelke buzdítsa mindenütt egyházunk hiveit hasonló cselekedetekre!

— Tót-Aradác községről rémséges tűzvész hírének közli több napilap, mire sokfelől érzésteli szives részvétellel tudakolják hitrokonaim hozzám intézett soraikkal: mi igaz e — tiszta evang. vallásu lakosokból álló — községről közlött csapás híreből? Szives megnyugtatójukra e becses lapunk útján jelentem, mély hálával a jóságos Isten iránt, hogy a f. hó 13-án községünket sujtott s könnyen rendkívül veszedelmessé válhatott tüzeseten még nem a legrosszabbul estünk át, a mennyiben nem több, mint hét nádfedeles házat hamvasztott el, hozzájuk tartozott minden gazdasági felszereléssel, melléképületekkel, gabonával, takarmánnyal. A kárvallottak közül, kik mindnyájan közepes vagyonú gazdák, egyiknek négy db. szarvasmarhája is bennégett az istállójában, nála útvén ki először a tűz s így ott minden mentés lehetlenséggel járván. Egyébként a tűz általában rendkívüli gyorsasággal terjedt, mert a község férfi lakosai nagyrészt a mezőn dolgoztak s a honmaradtaknak, emberfeletti erő kifejtése mellett is, csak nehezen sikerült a tűz lokalizálása. A mezőről hazavágtatott munkásnépnek s a szomszédos nagy-beckerekai túzótlóknak a vész színhelyére érkezükkor az áldozatul esett hét ház ijesztően elcsúfult helye s komoran kiválott pusztá fekete falai állottak csupán a sűrű füstgomolyban; de a tűz lo-

kalizálása elég dolgot adott még nekik azután is a nagy szárazság, majd meg a csakhamar bekövetkezett vízhiány miatt, mihez meglehetősen szél is hozzá járult. A tüzeset színhelyén az oltás körüli intézkedések megtétele végett személyesen megjelent Nagy-Becskerekéről vármegyénk alispánja Dániel László is, több megyei s járásunkbeli tisztviselő kíséretében.

A leégették közül egy a mezőről sebbel-lobbal hazaérkezett asszonyon, arra a — később valótlannak bizonyult — hirre, hogy gyermekei is odavesztek a lángokban, örülési rohamok törtek ki s állapota azóta bár javulóban van, de azért még mindig nem minden aggodalom nélküli.

A leégett házaknak — sajnos — egyike se volt tűzkár ellen biztosítva.

A tűz keletkezési okát eddigelé kideríteni nem sikerült. Fölkérve Nagytiszteletű szerkesztő urat e rövid értesítés becses lapjában való szíves közlésére, kiváló tiszteltem igaz kifejezésével vagyok.

Tót-Aradácson, 1894. április hó 17-én.

Kiss Kálmán,
ev. lelkész.

— Elhalasztott ünnepély. Oroszára a megszállásának 150-ik évfordulóját hálaadó istentisztelettel kívánta volna április 23-án megünnepelni. Ez ünnepély elmaradt október havára, a mikor nagyobb szabású jubileumra történnek előkészületek.

— Tanítóválasztás. A tót-bánhegyesi ev. egyház egyik tanítói állomására Pongrácz István kondorosi tanítót választotta meg, ki ezen állását május havában fogja elfoglalni.

— Elöléptetés. A szarvasi ev. egyháznál a szerencsétlen Pásztori Gábor volt tanító helyére Brózik Lajos, addig szőlőbéli tanító lett előléptetve; elhalt Bracsok tanító helyét pedig szintén előléptetés útján Linkovics Pál foglalta el.

— Megjelent és szerkesztőségünkhez beküldetett: Egyetemes, minden nyelvre való gyorsírás. Panstenografia Arends Lipót gyorsírási rendszere nyomán szerzette Dohnányi Frigyes gymnasiumi tanár. III., a vitagyorsírással bővített kiadás. Kiadja Stampfel Károly Pozsonyban Ára 1 korona 20 fillér. Gyorsan élő időnkben, a gondolatnak papírosra leköltése és különösen a mondottaknak írásban való megköltése oly követelménnyé lett, melyet többé figyelmen kívül hagyni nem lehet. A fennálló gyorsírási rendszereknél az a baj, hogy azoknak minden nyelvre külön-külön rendszert kellett megalkotniuk, mely bajjal szemben a „Panstenográfia“-nak az az összehasonlíthatatlan előnye van, hogy egy rendszer ismerete mellett valameny nyelvnél használható. Már ez okból is ajánlható maga a rendszer; de a fent idézett munka még azzal az előnnyel is bír, hogy minden tanító közbenjárása nélkül, magának a tankönyvnek fonalán haladva és folytonos gyakorlattal kísérve az elméletet úgy elsajátítható a gyorsírás, hogy az életben általában, valahányszor gyorsírással szorulunk, alkalmazhatjuk. Ép azért melegen ajánljuk e kis hasznavehető művet mindazoknak, kik egy kis türelem és kitartás mellett, erre, a ma-holnap nélkülözhetlen ügyességre szert akarnak tenni.

— Gyász esetek. Sáros-zempléni egyházmegyénk egyik kiválóbb veterán lelkészbajnoka Nagytiszteletű Palecsko Péter Pál úr giráltsi lelkész s volt alesperes folyó hó 15-én elvált a földi élettől. Temetése 18-án ment végbe nagy részvét mellett. A megboldogult derék, lelkes s jó hazafiás pap éppen ezidén augusztus havában töltötte volna be hű apostoli működésének 50-dik évét. Az egyházmegyébeli tisztársak ez alkalomból nagy óvációt készítettek tenni jó kollégájuknak. De im most már az Égiek közt jubileál az öreg úr s a hátrahagyottaknak a készülődő örömműnyp helyett csak gyász jutott osztályrészül. Nagy-

számú családnak feje volt az elhunyt pap, mert hű nején kívül négy fia és három leánya, kik már mind rendben vannak, tízennégy unokája gyászolja elhunytát. Megáldott családfő volt — áldott jó pap volt — áldva legyenek tehát porai és szelleme bő jutalmat nyerjen az Ég Uránál, ki nek oly kitartóan mind végig szolgált itt e földön.

Chotvács Endre,
főesperes.

— F. hó 10-én hunyt el T. Dunajcsik János úr, tolnabaranya-somogyi ev. egyházmegyéhez tartozó Kalaznó egyházközség érdemes lelkésze, élte 43-ik évében, s f. hó 12-én temettetett el nagy részvét mellett. A boldogult Kalaznón mint segédlelkész 6, mint rendes lelkész 12 évig működött, szerényen, de áldásosan. — Gyülekezetén kívül gyászolják ifju neje, két kis gyermeke és számos barátai. Áldás emlékére!

Lapunk zártával vesszük azt a lesújtó hirt, hogy a pozsonyi ág. hitv. ev. egyház felügyelője Nagys. Dr. Samarjay Károly úr hosszú, kínos szenvedés után ma (április hó 27-én) délután 4 órakor jobb létre szenderült. — Többet lapunk legközelebbi számában!

PÁLYÁZAT

A selmeczbányai államilag segélyezett ág. ev. kerületi főgymnasiumon a jövő 1894/5. tanév kezdetétől két rendes tanári tanszék lesz betöltendő, melyre ezennel pályázat hirdetik:

Ezen állások egyikére latin classica philológára képesített protestáns tanfériak pályázhatnak.

Rendes tanár alapfizetése évi ezer frt (kilátásba helyezve 1100 frt) 150 frt lakáspénz, 50 frt ötödévi pótlék. Kötelező tanórák száma hetenként 18.

Helyettes tanár fizetése 800 forint, szálláspénz 100 forint.

A selmeczbányai ev. főgymnasium bejelentette a válás és közoktatásügyi miniszter úr által tervezett tanári nyugdíjkötelékbe való belépését.

Kinevezés joga a hellen cl. ph. tanszékre a nagyméltóságú m. kir. vallás és közokt. miniszter urat, a latinra az ev. bányakerületet illeti.

A kellően felszerelt folyamodványok a selmeczbányai ker. osk. tanácshoz czimzendők s a főgymn. igazgatóságához küldendők.

A pályázat határideje f. év június 15-e. Selmeczbányán, 1894. ápril 21. a ker. osk. tanács megbízásából a főgymn. igazgatósága.

Steltzer Dániel-féle ösztöndíjakra. A győri ágost. hitv. ev. gyülekezet a kezelése alatt levő Steltzer Dániel alapítványból 40 frttól 100 frt-ig terjedő ösztöndíjakra pályázatot hirdet az 1893/4. tanévre.

Folyamodhatnak ágost. hitv. ev. árva, szegény, győri, jó magaviseletű és szorgalmas tanulók különösen a Steltzer vagy Ráth családhoz tartozók, bár hol tanuljanak.

A jelen iskolai év első feléről szóló tanodai, úgy a rokonságot, szegénységet, árvaságot tanúsító bizonyítványokkal felszerelt folyamodványok f. é. május hó 20-án déli 12 óráig alulirothoz intézendők.

Győr, 1894. ápril 15.

Dr. Beliczay Elek,
a győri ág. hitv. ev. isk. bizottság elnöke.